

O'ZBEKISTONDA KAR VA ZAIF ESHITUVCHI O'QUVCHILAR UCHUN IXTISOSLASHTIRILGAN MAKTAB-INTERNATLAR TARIXI

O'zbekiston tarixi

Valiyev Ibrohimxon Ismoilxon o'g'li

+99893-938-25-40

Annotatsiya. O'zbekistonda kar va zaif eshituvchi o'quvchilar uchun ixtisoslashtirilgan maktab-internatlar tarixi juda murakkab va hayotiy ahamiyatga ega bo'lgan jarayonni tashkil etadi. Bu maktablarning tashkil etilishi, rivojlanishi va bugungi kunda mavjud bo'lgan tizimi, davlatning ta'lim sohasidagi e'tibori va jamiyatda har bir fuqaroga teng imkoniyat yaratishga bo'lgan intilishining bir ko'rsatkisidir. Maqolada O'zbekistondagi kar va zaif eshituvchi o'quvchilar uchun ixtisoslashtirilgan maktab-internatlar tarixi, uning rivojlanish bosqichlari, ta'lim tizimidagi o'zgarishlar va jamiyatdagi o'rni haqida batafsil ma'lumot beriladi.

Kalit so'zlar. O'zbekiston, kar va zaif eshituvchi, maktab-internat, ta'lim, Surdopedagogika, Sovet Ittifoqi, Toshkent, Mustaqillik, psixolog, ijtimoiy pedagog, dastur, pedagogik metodika, jamiyat

Oila nikohga yoki a'zolarining ijtimoiy turmush tarzi, o'zaro axloqiy javobgarligi va o'zaro yordamiga asoslangan qon-qarindoshlarning kichik guruhi [1]. O'zbekistonda kar va zaif eshituvchi o'quvchilarga ta'lim berishning dastlabki bosqichlari Sovet Ittifoqi davriga borib taqaladi. Sovet davrida O'zbekistonda, ayniqsa, Toshkentda, kar va zaif eshituvchi bolalar uchun maxsus ta'lim muassasalari tashkil etilgan edi. Ushbu maktablar bolalarning nogironliklari bilan bog'liq muammolarni hisobga olib, ularning ta'lim olish imkoniyatlarini ta'minlash uchun alohida pedagogik usullarni tatbiq etgan. Sovet Ittifoqi davrida kar va zaif eshituvchi bolalar uchun tashkil etilgan maktablar asosan turli o'quv metodikalariga asoslanar edi. Eshitish imkoniyatlari cheklangan o'quvchilar uchun maxsus alifbo va muloqot usullari ishlab chiqilgan edi. Bu davrda, shuningdek, bolalar uchun alohida mashg'ulotlar va o'qitish usullari orqali, ularni jamiyatda faoliyat yuritishga tayyorlashga qaratilgan tizim tashkil etilgan. Sovet davrida ta'lim tizimi, o'ziga xos tarzda, umumiy maktablardan farq qilar edi. Kar va zaif eshituvchi bolalar uchun o'qitish jarayoni o'zining o'ziga xos metodikasi va texnologiyalariga asoslanadi. O'quvchilarga alohida o'qituvchilar, pedagoglar va psixologlar yordam bergan. Sovet davrida tashkil etilgan maktablarda, kar va zaif eshituvchi bolalar uchun didaktik materiallar, audiologik qurilmalar va boshqa maxsus texnologiyalar ishlab chiqilgan.

O'zbekiston mustaqillikka erishgach, ta'lim tizimida katta o'zgarishlar boshlandi. Respublikaning yangi ijtimoiy, siyosiy va iqtisodiy sharoitlariga mos ravishda, jamiyatdagi har bir fuqaro, shu jumladan nogironligi bo'lgan bolalar uchun teng ta'lim imkoniyatlari yaratishga qaratilgan islohotlar amalga oshirildi. Bu davrda kar va zaif eshituvchi bolalarga ta'lim berish tizimi ham yangilandi.

Mustaqillik davrida, O'zbekistonda kar va zaif eshituvchi o'quvchilar uchun ta'lim tizimi yangi metodikalar, texnologiyalar va innovatsion yondashuvlarga asoslanib, yangicha rivojlandi. Kar va zaif eshituvchi bolalar uchun ta'lim berishdagi asosiy maqsad, nafaqat ularni bilimga, balki ularni jamiyatda faol va mustaqil hayot kechirishga tayyorlash edi. Mustaqil O'zbekistonda, davlat tomonidan nogiron bolalarga ta'lim berishga katta e'tibor qaratildi. Bu sohada qabul qilingan qonunlar va qarorlar, ta'lim tizimining barcha darajalarida imkoniyatlarni kengaytirishga qaratildi. Mustaqillikdan keyin O'zbekistonda kar va zaif eshituvchi bolalar uchun yangi maktablar, internatlar tashkil etildi. Bu maktablarda o'quvchilarga nafaqat ta'lim, balki jamiyatda o'z o'rnini topishga yordam beradigan ijtimoiy va psixologik qo'llab-quvvatlash ham taqdim etiladi. Maxsus o'quv dasturlari va texnologiyalar orqali bolalarning bilim olish jarayoni takomillashtirildi, shu bilan birga ularning ehtiyojlariga moslashtirilgan o'quv materiallari joriy etildi.

1.Karimova O. Oila huquqi asoslari – Toshkent: “O'qituvchi”, 2003.

2000-yillarda O'zbekistonda kar va zaif eshituvchi o'quvchilar uchun ta'lim tizimi yanada rivojlandi. Bu davrda davlat tomonidan bolalar uchun ta'lim olish imkoniyatlarini kengaytirish, ular uchun maxsus dasturlar ishlab chiqish va zamonaviy texnologiyalarni tatbiq etish masalalari ustuvor ahamiyatga ega bo'ldi. Kar va zaif eshituvchi bolalar uchun ta'lim olishdagi yondashuvlarning yangilanishi, pedagogik metodikalar va texnologiyalarning joriy etilishi, bu sohadagi muhim islohotlarning bir qismidir. Maktablar va internatlarda o'quvchilar uchun audiologik uskunalar, maxsus kompyuter dasturlari, interaktiv ta'lim vositalari va boshqa innovatsion texnologiyalar joriy etildi. Bu o'zgarishlar o'quvchilarning ta'lim olish jarayonini osonlashtirdi va samaradorligini oshirdi. Kar va zaif eshituvchi bolalar uchun ta'limda, shuningdek, psixologik yordam tizimining rivojlanishi muhim o'rin tutdi. Maxsus psixologlar va ijtimoiy pedagoglar, o'quvchilarga nafaqat ta'limda, balki hayotda ham muvaffaqiyatli bo'lishlariga yordam bera boshladi. O'zbekiston hukumati, xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikda, bu bolalarga ta'lim berishning yangi usullarini tatbiq etdi. Shuningdek, kar va zaif eshituvchi bolalarni kasb-hunar o'rgatish, ularni jamiyatda faoliyat yuritishga tayyorlashga yo'naltirilgan dasturlar ishlab chiqildi. Bu dasturlar doirasida, o'quvchilarga kasb-hunar ta'limi, muloqot qilish ko'nikmalari, va ijtimoiy moslashuv uchun zarur bo'lgan ko'nikmalar o'rgatildi.

O'zbekiston hukumati, kar va zaif eshituvchi o'quvchilarga ta'lim olish imkoniyatlarini kengaytirish bilan birga, ularni ijtimoiy va huquqiy qo'llab-quvvatlashni ham amalga oshirdi. Kar va zaif eshituvchi bolalarga, jamiyatda to'liq faoliyat yuritish uchun zarur bo'lgan huquqiy va ijtimoiy yordam berish maqsadida, bir qator qonunlar va me'yoriy hujjatlar qabul qilindi. Bu hujjatlar orqali, kar va zaif eshituvchi bolalarning ta'lim olishdagi tenglik huquqlari kafolatlandi. Shuningdek, o'quvchilarga ijtimoiy moslashuvda yordam berish, ularni jismoniy va ruhiy jihatdan qo'llab-quvvatlash uchun turli dasturlar va ijtimoiy xizmatlar tashkil etildi. Ularning ijtimoiy integratsiyasini ta'minlash, jamiyatda o'z o'rnini topishga yordam berish uchun barcha zarur choralar ko'rildi.

Bugungi kunda O'zbekistonda kar va zaif eshituvchi bolalar uchun ixtisoslashtirilgan maktablar va internatlar, ta'lim tizimining muhim qismi sifatida faoliyat yuritmoqda. Ushbu maktablar, bolalar uchun o'z ehtiyojlariga moslashtirilgan ta'lim dasturlari, zamonaviy texnologiyalar va innovatsion yondashuvlar orqali ta'lim berishni davom ettirmoqda. Kar va zaif eshituvchi o'quvchilarga ta'lim berishda, o'qituvchilar, psixologlar va ijtimoiy pedagoglar o'rtasidagi hamkorlik muhim ahamiyatga ega. O'quvchilarga nafaqat ta'lim, balki ularning jamiyatda muvaffaqiyatli bo'lishlari uchun barcha zarur yordamlar ko'rsatiladi. Shuningdek, ularning kasb-hunar tayyorlash, muloqot qilish va ijtimoiy moslashuv ko'nikmalarini rivojlantirishga katta e'tibor qaratilmoqda. O'zbekistonda kar va zaif eshituvchi o'quvchilarga ta'lim berish tizimi, xalqaro me'yorlarga javob beradigan va zamonaviy pedagogik metodikalarga asoslangan holda rivojlanmoqda. Bu maktablar, nafaqat ta'lim muassasalari, balki o'quvchilarning ijtimoiy integratsiyasini ta'minlaydigan markazlarga aylangan.

O'zbekistonda kar va zaif eshituvchi o'quvchilar uchun ixtisoslashtirilgan maktab-internatlar tarixi, ta'lim tizimidagi izchil islohotlar, yangi pedagogik metodikalar va texnologiyalarni joriy etish orqali yanada takomillashgan

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 12-oktabrdagi "Jismoniy, aqliy, sensor yoki ruhiy nuqsonlari bo'lgan bolalar uchun davlat ixtisoslashtirilgan ta'lim muassasalari to'g'risida"gi 638-sonli farmoni.
2. Sh.Mirziyoyev. "Yangi O'zbekistonda erkin va farovon yashaylik!" . -Toshkent-2021.
3. Karimova O. Oila huquqi asoslari – Toshkent: "O'qituvchi", 2003
4. WWW.Lex.uz internet sayti.
5. Ziyo.uz internet sayti